

## Kỹ thuật xử lý ra hoa trên cây bưởi

Trong việc thay đổi tập tính của cây phù hợp với sự mong muốn của con người có nhiều vấn đề cần phải giải quyết. Nếu chúng ta muốn thay đổi chu kỳ tự nhiên của cây, việc đầu tiên là cây ăn quả phải được trồng trong điều kiện kiểm soát được, chúng ta phải tác động một số biện pháp kỹ thuật để thay đổi tập quán, chu kỳ phát triển của cây nhằm ngăn chặn sự sinh trưởng, phát triển dinh dưỡng. Bởi vì cây không dễ dàng hình thành mầm hoa khi cây đang ở giai đoạn sinh trưởng phát triển dinh dưỡng.

Ở những vùng có hệ thống tưới tiêu, ngưng tưới nước tạm thời tạo khô hạn nhân tạo sẽ làm cho cây tạm dừng sinh trưởng, phát triển dinh dưỡng. Việc gây "stress" cho cây ăn quả bằng các biện pháp như: khoang vỏ, xiết nước, xông khói hoặc sử dụng hoá chất sẽ gia tăng nhanh chóng hàm lượng AAB trong cây và lá, mà AAB là một chất ức chế sinh trưởng rất mạnh vì vậy sẽ ngăn chặn sự sinh trưởng, phát triển dinh dưỡng của cây, buộc chúng chuyển sang giai đoạn sinh trưởng, phát triển sinh sản. Mỗi biện pháp đều có những ưu và khuyết điểm của nó, tùy loại cây trồng, tuổi cây, tình trạng dinh dưỡng, điều kiện ngoại cảnh,... mà chúng ta áp dụng biện pháp xử lý ra hoa thích hợp.

***Có 3 phương pháp xử lý ra hoa thường áp dụng trên bưởi:***

### **1. Xử lý ra hoa bằng cách tạo sự khô hạn:**

Một trong những đặc điểm của cây có múi nói chung và cây bưởi nói riêng so với những loại cây ăn trái khác là không có sự khác nhau giữa mầm chồi và mầm trái. Không có sự biến chuyển của chồi trong nhiều năm mà mỗi chồi có thể phát triển trong một năm để tạo mầm hoa và sẽ mang một hay nhiều trái ở cuối cành.

Cây bưởi ra hoa cần thời gian khô hạn để phân hoá mầm hoa, vì vậy ở các vườn quản lý được nước thì có thể tạo sự khô hạn để cây ra hoa đồng loạt. Việc tạo khô hạn vào tháng 12-01 dương lịch sẽ thu hoạch quả vào Tết Trung Thu (khoảng tháng 7-8 dương lịch); hoặc tạo khô hạn ở tháng 3-4 dương lịch thu hoạch quả vào tết Nguyên Đán (khoảng tháng 12 dương lịch). Gặp lúc mưa thì có thể dùng tấm nylon đen che phủ chung quanh gốc cũng có thể tạo sự khô hạn để xử lý ra hoa, tuy nhiên phải tốn chi phí để mua nylon và tỷ lệ ra hoa không cao. Sau khi thu hoạch xong tiến hành vệ sinh vườn như: cắt tỉa cành già, cành sâu bệnh, làm cỏ, quét vôi gốc... kể đến bón phân với liều lượng tùy thuộc vào sự sinh trưởng và tuổi cây.

Cây được bón phân lần 2 trước khi tiến hành ngưng xử lý ra hoa. Mực nước trong mương được khống chế ở mức thấp nhất nhưng phải trên tầng phèn tiềm tàng. Thời gian tạo khô hạn từ 7 -20 ngày tùy thuộc vào độ ẩm của đất và tình trạng thiếu nước của bộ lá cây bưởi mà quyết định tưới trở lại. Có thể kết hợp vét sinh lên khi liếp, khi sinh khô, nứt nẻ thì tiến hành tưới trở lại. Thông thường khi thấy triệu chứng lá xào thì bắt đầu tưới nước trở lại, mỗi ngày 2-3 lần và tưới liên tục 3 ngày. Đến ngày thứ 4, tưới nước mỗi ngày/lần. 7-15 ngày sau khi tưới đợt đầu tiên cây sẽ ra hoa, thời gian này ngày tưới ngày nghỉ. 10-15 ngày sau khi cây trở hoa sẽ rụng cánh hoa (đậu quả).

Ưu điểm: cung cấp thêm dinh dưỡng cho cây bưởi nếu xiết nước có kết hợp với vét sinh. Cây ra hoa tập trung và đồng loạt. Thuận lợi trong chăm sóc, phòng ngừa sâu bệnh và thu hoạch. Tổng thu nhập một lần bán sẽ cao hơn so với để ra hoa tự nhiên.

Nhược điểm: thông qua vét sinh, xác bã thực vật chưa phân huỷ hoàn toàn hoặc tầng phèn tiềm tàng vô tình bị đưa lên liếp có thể gây độc cho cây bưởi. Bộ rễ có khuynh hướng ăn sâu tìm nguồn nước trong thời gian xiết nước vì vậy bộ rễ dễ bị úng, thối do mực thuỷ cấp cao hay tầng phèn tiềm tàng gây ra. Bộ rễ suy yếu dễ bị sâu bệnh hại tấn công trong thời gian tạo khô hạn.

## **2. Loại bỏ lá trên cành mang trái:**

Sau khi thu hoạch xong cũng tiến hành vệ sinh vườn như: cắt tỉa cành già, cành sâu bệnh, làm cỏ, quét vôi gốc... kể đến bón phân lần 2 (đạm thấp, lân và kali cao) với liều lượng tùy thuộc vào sự sinh trưởng và tuổi cây. Khi toàn bộ lá trên cây già và không có tượt non xuất hiện thì tiến hành lật bỏ lá trên cành mang quả (thường rất ngắn khoảng 10 - 20 cm). Cành này thường mọc ở chằng 2 hoặc chằng 3 của cây. Nếu chúng ta không lải lá thì cành này cũng sẽ mang trái sau đó nhưng muộn hơn so với phương pháp lải bỏ lá trước. Chú ý bắt đầu lải lá từ cành mang trái ở vị trí gần mặt đất trước sau đó tiến dần đến vị trí cao, nên chọn những cành già, thân và lá có màu xanh đậm. Tùy tình trạng sinh trưởng và tuổi cây mà cành này sẽ cho hoa nhanh hay chậm.

Ưu điểm: kỹ thuật này đơn giản dễ làm, không tốn hoá chất để xử lý ra hoa. Trái bưởi nằm bên trong tán nên tiết kiệm được cây chống đỡ, hạn chế trái bưởi bị nám nắng. Trái ra theo vị trí mong muốn nên thuận lợi trong chăm sóc và thu hoạch.

Nhược điểm: tốn công lao động trong trường hợp áp dụng vào trang trại có diện tích lớn từ vài hecta trở lên; Khó áp dụng cho cây bưởi đã nhiều năm tuổi, cây cao trên 3 mét, già cỗi.

## **3. Xử lý ra hoa bằng cách sử dụng hoá chất:**

Có thể dùng Paclobutrazol ở liều lượng 2,5g-5gr ai/ cây (tùy theo tuổi cây và đường kính của cây mà tăng giảm liều lượng) tưới xung quanh gốc hoặc phun lên cây ở nồng độ 1000-2000ppm cũng có khả năng giúp cây bưởi ra hoa. Trên cây bưởi năm Roi phun Paclobutrazol nồng độ 1.000ppm, sau đó 30 ngày phun tiếp Thiourea nồng độ 0,3% sẽ giúp bưởi năm roi ra hoa đạt tỷ lệ cao (Trần Văn Hậu, 2005). Trên bưởi long Cổ Cò 5 năm tuổi quét Paclobutrazol liều lượng 1 gr ai/gốc đạt tỷ lệ ra hoa 60-70%. Hoặc dùng Ethrel 500ppm phun lên lá hoặc tưới gốc. Trước khi xử lý hóa chất thì cây cũng được bón phân lần 2 (trước ra hoa), sau khi xử lý hóa chất cũng cần giảm dần lượng nước tưới và khi cây ra hoa thì tưới nước trở lại.

Việc sử dụng hóa chất để xử lý ra hoa cho cây bưởi cần phải thận trọng vì có thể ảnh hưởng nghiêm trọng đến cây bưởi, nên làm thử nghiệm một vài cây ở các nồng độ từ thấp đến cao từ đó rút ra kinh nghiệm trước khi quyết định sử dụng đại trà trên vườn.

Ưu điểm: cây ra hoa theo ý muốn; Ít chịu ảnh hưởng của sự tác động ẩm độ trong đất trong thời gian xử lý; Thuận lợi trong chăm sóc, phòng ngừa sâu bệnh và

thu hoạch; Tổng thu nhập một lần bán sẽ cao hơn so với để ra hoa tự nhiên.

Nhược điểm: tốn chi phí mua hoá chất, công lao động khi phun hoặc tưới; Không an toàn cho người tiêu dùng nếu hoá chất còn lưu tồn trong trái; Sử dụng hoá chất liều cao có thể làm gây hại bộ rễ của cây bưởi, tiêu diệt vi sinh vật có ích trong đất, gây ô nhiễm môi trường.

Các yếu tố liên quan để việc xử lý ra hoa bưởi được thành công: cây phải được trồng trên mô đất cao và vườn phải có hệ thống tưới tiêu chủ động được nguồn nước trong mương khi tạo khô hạn để đất nhanh khô ráo, giúp việc cây phân hóa mầm hoa tốt hơn; Khoảng cách trồng không được quá dày sẽ gây khó khăn trong việc tạo khô hạn cho cây bưởi; Thời gian tạo khô hạn phải tương đối đủ để cây phân hóa mầm hoa.

+ Trước giai đoạn xử lý ra hoa, cây không được bón quá nhiều phân bón có hàm lượng N cao.

+ Trong thời gian xử lý ra hoa trên cây bưởi không được mang quá nhiều trái hoặc trái đang ở các giai đoạn phát triển khác nhau.

+ Cảnh vượt phải được tỉa bỏ thường xuyên và trên cây bưởi không có nhiều tược non.

Tóm lại, Việc xử lý ra hoa trên cây bưởi không khó nếu chúng ta áp dụng đúng kỹ thuật. Tùy từng điều kiện cụ thể mà chúng ta chọn biện pháp xử lý ra hoa tối ưu cho cây bưởi. Vấn đề đặt ra cho nhà vườn hiện nay là thời điểm xử lý ra hoa lúc nào để bán trái được giá nhất, thu lợi nhuận cao.